

PS-VII.431.2.4.2025

Szanowny Pan
Krzysztof Locman
Wójt Gminy Kowale Oleckie
ul. Kościuszki 44
19-420 Kowale Oleckie

Stosownie do art. 47 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 poz. 224), zwanej dalej: „ustawą o kontroli w administracji rządowej”, przekazuję Panu Wójtowi treść wystąpienia pokontrolnego.

Wystąpienie pokontrolne

Kontrolę przeprowadzono w Urzędzie Gminy Kowale Oleckie, ul. Kościuszki 44, 19-420 Kowale Oleckie, NIP: 847-10-01-440, REGON: 000531358 w siedzibie jednostki kontrolowanej oraz na cmentarzu wojennym z I wojny światowej w Kowalach Oleckich.

W okresie objętym kontrolą oraz w okresie prowadzenia kontroli stanowiska kierownicze pełnili:

1. **Krzysztof Locman** - Wójt Gminy Kowale Oleckie, wybrany w wyniku wyborów w dniu 7 kwietnia 2024 r., urząd objął w dniu 7 maja 2024 r.,
2. **Teresa Kołodzińska-Sieńko** - Sekretarz Gminy, zatrudniona na podstawie umowy o pracę (umowa ze zmianami), na stanowisku od 25 stycznia 2018 r.,
3. **Dorota Zaniewska** - Skarbnik Gminy, powołana na stanowisko z dniem 1 października 2017 r. Uchwałą Nr RG.0007.208.2017 Rady Gminy Kowale Oleckie z dnia 28 września 2017 r. w sprawie powołania Skarbnika Gminy Kowale Oleckie,
4. **Piotr Masalski** - p.o. Kierownika Referatu do spraw Infrastruktury, Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, Ewidencji Działalności Gospodarczej od 1 września 2019 r., na podstawie porozumienia zmieniającego warunki pracy i płacy.

[Dowód: akta kontroli str. 1-2]

Kontrolę przeprowadził zespół pracowników Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, samodzielne stanowisko pracy do spraw mniejszości narodowych i etnicznych, organizacji pozarządowych oraz kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w składzie:

- **Emilia Orzoł** – starszy inspektor wojewódzki, legitymacja służbowa nr 18/2024 wydana przez Dyrektora Generalnego Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, pełniąca funkcję przewodniczącego zespołu kontrolnego, na podstawie wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego pisemnego, imiennego upoważnienia do kontroli nr WK-I.0030.709.2025 z dnia 27 sierpnia 2025 r.,
- **Jan Kosiorek** – starszy inspektor wojewódzki, legitymacja służbowa nr 31/2022 wydana przez Dyrektora Generalnego Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, członek zespołu kontrolnego, na podstawie wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego pisemnego, imiennego upoważnienia do kontroli nr WK-I.0030.710.2025 z dnia 27 sierpnia 2025 r.

[Dowód: akta kontroli str. 3-4]

Termin kontroli: 1 września 2025 r.

Kontrolę odnotowano w książce kontroli jednostki kontrolowanej pod pozycją nr 1 (2025).

Przedmiot i zakres kontroli:

- przedmiot kontroli: ocena realizacji powierzonego Gminie Kowale Oleckie zadania z zakresu administracji rządowej, dotyczącego obowiązku utrzymania grobów i cmentarzy wojennych,
- okres objęty kontrolą: od dnia 1 stycznia 2025 r. do dnia 1 września 2025 r.

Informacji i wyjaśnień kontrolującym udzielał:

- inspektor ds. inwestycji i pomocowych programów unijnych w Referacie do spraw Infrastruktury, Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, Ewidencji Działalności Gospodarczej UG w Kowalach Oleckich - pracownik realizujący kontrolowane zadanie.

Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224), art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2025 r. poz. 428), oraz w związku z § 8 porozumienia Nr PS-VII.5230.1.48.2025 zawartego w dniu 3 kwietnia 2025 r. pomiędzy Wojewodą Warmińsko-Mazurskim a Gminą Kowale Oleckie *w sprawie powierzenia Gminie prowadzenia zadania z zakresu administracji rządowej, dotyczącego obowiązku utrzymania grobów i cmentarzy wojennych* (Dz. Urz. woj. warm.-maz. poz. 2170 z 22.05.2025).

Kontrolowane zadanie jednostka przyjęła Uchwałą RG.0007.67.2025 Rady Gminy Kowale Oleckie z dnia 19 marca 2025 r. *w sprawie przyjęcia zadania z zakresu utrzymania grobów i cmentarzy wojennych znajdujących się na terenie Gminy Kowale Oleckie*. Na mocy tej uchwały Wójt Gminy Kowale Oleckie w dniu 3 kwietnia 2025 r. zawarł z Wojewodą Warmińsko-Mazurskim porozumienie Nr PS-VII.5230.1.48.2025.

Na podstawie ustaleń kontroli działalność Urzędu Gminy w Kowalach Oleckich ocenia się pozytywnie.

Pozytywnie oceniono:

- 1) prowadzenie dokumentacji organizacyjnej,
- 2) prowadzenie dokumentacji z aktami spraw bieżących (merytoryczna),
- 3) prowadzenie ewidencji grobów i cmentarzy wojennych,
- 4) prowadzenie wyodrębnionej ewidencji księgowej środków z dotacji,
- 5) nadzór nad stanem grobów i cmentarzy wojennych,
- 6) uzyskanie niezbędnych zezwoleń wymaganych prawem,
- 7) prowadzenie prac o charakterze porządkowo-konserwacyjnym.

1. Dokumentacja organizacyjna

W okresie objętym kontrolą zadanie wynikające z przedmiotu kontroli realizował Referat do spraw Infrastruktury, Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, Ewidencji Działalności Gospodarczej na podstawie regulaminu organizacyjnego, stanowiącego załącznik do Zarządzenia Nr Or.0050.94.2023 Wójta Gminy Kowale Oleckie z dnia 4 września 2023 r. *w sprawie: nadania Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy w Kowalach Oleckich* (ze zmianami).

Zgodnie z § 18 ust. 12 regulaminu do zadań Referatu do spraw Infrastruktury, Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, Ewidencji Działalności Gospodarczej należy: "Gospodarowanie terenami cmentarnymi (cmentarz komunalny i cmentarz z I wojny światowej):

- a) gospodarowanie terenami cmentarnymi i utrzymywanie porządku na cmentarzach,
 - b) prowadzenie ewidencji kwater,
 - c) prowadzenie remontów bieżących urządzeń cmentarnych,
 - d) prowadzenie ksiąg cmentarnych,
 - e) prowadzenie rozliczeń finansowych (wystawianie faktur),
 - f) (...),
 - g) wywóz odpadów,
 - h) utrzymanie i pielęgnacja zieleni".
- (...)

Referat do spraw Infrastruktury, Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, Ewidencji Działalności Gospodarczej podlega Wójtowi Gminy Kowale Oleckie.

Obowiązki wynikające z powierzonego gminie zadania realizuje pracownik na stanowisku inspektora ds. inwestycji i pomocowych programów unijnych w ww. Referacie.

Zadanie określono w zakresie czynności pracownika w pkt. 30 w części w zakresie gospodarki komunalnej, w brzmieniu: "sprawowanie opieki nad miejscami pamięci narodowej, cmentarzami wojennymi i grobami". Zakres czynności został przyjęty przez pracownika 22 września 2014 r.

[Dowód: akta kontroli str. 1-2]

2. Prowadzona dokumentacja z aktami spraw bieżących (merytoryczna)

Na stanowisku pracy jest prowadzona teczka, którą oznaczono symbolem komórki oraz symbolem i hasłem z jednolitego rzeczowego wykazu akt:

- IGKm.7045.2025 "Utrzymanie miejsc grzebalnych. Cmentarz wojenny w Kowalach Oleckich", 2025 r., kat. B5.

Teczka zawiera akta spraw bieżących dotyczących kontrolowanego zadania, m.in.: sprawozdanie z utrzymania grobów i cmentarzy wojennych za 2024 r., propozycję przejęcia zadania na rok 2025, informację uzupełniającą za 2024 r. na potrzeby sprawozdania W-M UW w Olsztynie.

[Dowód: akta kontroli str. 1-2]

3. Prowadzona ewidencja grobów i cmentarzy wojennych

Ewidencja grobów i cmentarzy wojennych prowadzona jest przez gminę w formie papierowej w teczce oznaczonej symbolem i hasłem:

- IGPU.7041, IGKm.7041 "Ewidencja cmentarzy na terenie Gminy Kowale Oleckie", kat. A.

Teczka zawiera wykaz cmentarzy rodowych, ewangelickich oraz cmentarza z I wojny światowej w Kowalach Oleckich wraz z załączonymi kartami adresowymi gminnej ewidencji zabytków. Teczka zawiera dodatkowo dokumentację dot. cmentarza wojennego w Kowalach Oleckich założoną w różnych okresach. Chronologiczny układ zbioru o cmentarzu wojennym w Kowalach Oleckich stanowi kompleksową informację o wartości historycznej.

Karta o cmentarzach wojennych zawiera, w zależności od posiadanej wiedzy, m.in. takie informacje: nazwa gminy, powiatu, miejscowości, dawna nazwa miejscowości, położenie i opis lokalizacji obiektu,

właściciel (zarządca) terenu, rodzaj obiektu, powierzchnia obiektu, numer i data wpisu do rejestru zabytków, okres historyczny, informacja o pochowanych, status (narodowość) pochowanych, opis i stan zachowania obiektu, informacje dotyczące aktów wandalizmu, kradzieży, uszkodzeń, bibliografia (źródło danych).

Dane dotyczące cmentarza wojennego są aktualizowane (prace związane z wymianą ogrodzenia w 2016 r. i w 2018 r.).

[Dowód: akta kontroli str. 1-2]

Na podstawie rejestru zabytków nieruchomych dla województwa warmińsko-mazurskiego, zamieszczonego na stronie internetowej Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Olsztynie ustalono, że cmentarz wojenny z I wojny światowej w Kowalach Oleckich jest objęty prawną ochroną konserwatorską (poz. A-1425, decyzja nr kl.wkz 534/327/d/83 z 10.03.1983 r.).

W karcie ewidencyjnej tego cmentarza, w rubryce 12 „Numer i data wpisu do rejestru zabytków lub inna forma ochrony” odnotowano prawidłowy numer decyzji i datę wpisu.

[Dowód: <https://www.wuoz.olsztyn.pl/rejestr-i-ewidencja-zabytkow> akta kontroli str. 5]

4. Sprawozdanie z realizacji kontrolowanego zadania

Zgodnie z porozumieniem Nr PS-VII.5230.1.48.2025 z dnia 3 kwietnia 2025 r. sprawozdanie merytoryczno-finansowe z realizacji zadania następuje w terminie do dnia 15 stycznia 2026 r. i obejmuje okres od początku realizacji zadania do 31 grudnia 2025 r.

W związku z wyznaczonym terminem, do dnia przedmiotowej kontroli jednostka nie była zobowiązana złożyć sprawozdanie.

5. Decyzje zezwalające na prace remontowo-budowlane i konserwatorskie

Z akt sprawy wynika, że w 2025 r. Gmina Kowale Oleckie uzyskała wymagane prawem pozwolenie Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz decyzję Wojewody Warmińsko-Mazurskiego w trybie art. 5 ustawy o grobach i cmentarzach wojennych na przeprowadzenie prac renowacyjnych na terenie cmentarza z I wojny światowej w Kowalach Oleckich. Zaplanowany zakres prac finansowany z Rządowego Programu Odbudowy – edycja II (Polski Ład) uzyskał pozytywną opinię Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa Instytutu Pamięci Narodowej. Do dnia kontroli prace nie zostały rozpoczęte.

[Dowód: koszulka w EKD_PS-VII.5232.1.2025]

6. Postępowanie z dotacją

Plan dotacji gminy został zwiększony:

- Decyzją Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr FB 72/2025 z 1 kwietnia 2025 r. - **zwiększenie o kwotę 2 500,00 zł** z ustawy budżetowej.

Środki zostały wprowadzone do planu finansowego gminy:

- Zarządzeniem Nr OR.0050.40.20 z 17 czerwca 2025 r. Wójta Gminy Kowale Oleckie z 29 kwietnia 2025 r. *w sprawie zmian w budżecie Gminy Kowale Oleckie na rok 2025* (zał. nr 1 - dochody budżetowe 2025 r., 2 - wydatki budżetowe 2025 r., zał. nr 5 - objaśnienia poz. 2).

Data zaksięgowania środków:

- 25 kwietnia 2025 r. (w rozdz. 71035 § 2020).

Przeznaczeniem tych środków finansowych było wykonywanie bieżących prac porządkowo-pielęgnacyjnych i remontowo-konserwacyjnych na cmentarzach i grobach wojennych znajdujących się na terenie Gminy.

Zgodnie z § 3 ust. 1 porozumienia gmina zobowiązuje się do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej środków finansowych otrzymanych z dotacji na realizację zadania oraz wydatków dokonywanych z tych środków. W gminie prowadzona jest wyodrębniona ewidencja księgowa, która pozwoliła określić środki pochodzące z dotacji. Gmina prowadzi wyodrębnioną ewidencję finansowo-księgową w wersji elektronicznej za pomocą programu Respons (05.043) moduł FK - finanse i księgowość ZETO SOFTWARE Sp. z o.o. Prowadzona analityka:

Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na zadania bieżące realizowane przez gminę na podstawie porozumień z organami administracji rządowej:

- 710-71035-4210W-901022X - zakup materiałów i wyposażenia - utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych - środki wojewody - 2 500,00 zł,
- 710-71035-4210W-901023W - zakup materiałów i wyposażenia - utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych - środki własne - 500,00 zł,

Do dnia kontroli środki z dotacji oraz środki własne nie zostały wydatkowane.

[Dowód: akta kontroli str. 1-2, 6, 7]

7. Opieka sprawowana przez gminę

Zgodnie z pisemnymi wyjaśnieniami, w 2025 r. objęto pracami cmentarz wojenny z I wojny światowej w Kowalach Oleckich, jedyny tego typu obiekt występujący na terenie gminy, na podstawie porozumienia z Wojewodą Warmińsko-Mazurskim nr PS-VII.5230.1.48.2025 z dnia 3 kwietnia 2025 r.: dotacja - 2 500,00 zł, środki własne gminy - 500,00 zł. W ramach dotacji Wojewody i środków własnych Gminy Kowale Oleckie zostanie zakupione urządzenie do utrzymania zieleni na terenie cmentarza.

Nadzór nad cmentarzem wojennym w Kowalach Oleckich jest sprawowany przez inspektora Urzędu Gminy w Kowalach Oleckich na bieżąco, najczęściej po pracach porządkowych wykonywanych przez pracowników zatrudnionych w ramach robót publicznych. Z przeprowadzonego nadzoru jest sporządzana notatka stanowiąca załącznik do sprawozdania dla Wojewody Warmińsko-Mazurskiego.

W badanym okresie nie odnotowano aktów wandalizmu oraz skarg na stan utrzymania cmentarza wojennego. Ustalono, że właścicielem gruntów zajętych pod cmentarz jest Gmina Kowale Oleckie. Cmentarz wojenny jest odwiedzany cyklicznie przez uczniów Szkoły Podstawowej w Kowalach Oleckich.

W ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków – edycja II (Polski Ład) zawarto umowę nr IGKm.272.12.2024.mk z dnia 7 listopada 2024 r. z Ośrodkiem Badań Europy Środkowo-Wschodniej z siedzibą w Białymstoku na kwotę 293 000,00 zł (w tym środki Gminy Kowale Oleckie w wysokości 5 860,00 zł) na zadanie pn.: „Odnowa Cmentarza wojennego z I Wojny Światowej w Kowalach Oleckich”.

W ramach udzielonego pełnomocnictwa dr Małgorzacie Karczewskiej reprezentującej Ośrodek Badań Europy Środkowo-Wschodniej, uzyskano bądź zostaną uzyskane wszelkie pozwolenia umożliwiające

realizację zadania „Odnowa Cmentarza wojennego z I Wojny Światowej w Kowalach Oleckich”.
Planowane etapy prac:

- a) rozbiórka obecnego i budowa nowego ogrodzenia wzdłuż trzech boków cmentarza (ok. 140 mb z podmurówką, metalowymi ocynkowanymi słupkami i metalowymi panelami wykonanymi z usztywnionego drutu i ocynkowanymi ogniwo);
- b) budowa utwardzonej nawierzchni o powierzchni ok. 550 m² (od zjazdu z drogi krajowej DK65 i przed frontem cmentarza): wykonanie z płyt ażurowych betonowych o wymiarach 60x40x10 wypełnionych kruszywem;
- c) montaż elementów małej architektury: 2 szt. ławek parkowych, 2 szt. koszy na śmieci, stojaka na 5 rowerów;
- d) prace konserwatorskie pomnika cmentarnego: oczyszczenie powierzchni, malowanie, uzupełnienie ubytków, odtworzenie inskrypcji, odtworzenie/zabezpieczenie brakujących elementów płyt inskrypcyjnych, impregnacja;
- e) prace konserwatorskie cokołu z ciosów granitowych pomnika cmentarnego: oczyszczenie, wymiana fug, impregnacja;
- f) prace konserwatorskie 15 szt. znaków grobowych: translokacja części nagrobków na pierwotne miejsca, wypoziomowanie, oczyszczenie, naprawa uszkodzeń, odnowienie inskrypcji, impregnacja;
- g) odnowienie, wymiana uszkodzonych odcinków (ok. 15 m), poziomowanie obrzeży pól grobowych;
- h) prace renowacyjne słupów bramy cmentarnej: oczyszczenie, wymiana fug, impregnacja, oczyszczenie tablic pamiątkowych, odnowienie inskrypcji;
- i) prace renowacyjne bramy cmentarnej: usunięcie korozji, malowanie;
- j) alejki cmentarne: uzupełnienie kruszywa;
- k) ścięcie suchych drzew, frezowanie pni (około 5 szt.), usunięcie samosiewów, odnowienie nasadzeń, pielęgnacyjne cięcie konarów zdrowych drzew;
- l) prace ziemne i ogrodnicze na terenie centralnego placu cmentarza: usunięcie mchów, wypoziomowanie terenu, uzupełnienie humusu, posianie trawy (około 230 m²);
- m) opracowanie treści i koncepcji graficznej oraz ustawienie tablicy informacyjnej (stelaż ze stali ocynkowanej, malowany proszkowo, wydruk na płycie ibond pokryty lakierem UV, wymiary planszy 120x150 cm);
- n) opracowanie i wydanie drukiem broszury formatu B5, około 30 stron, nakład 500 egz. + wersja cyfrowa do sieci (popularno-naukowa z bibliografią poświęconej historii i współczesności cmentarza, w tym efektów przeprowadzonych prac renowacyjnych);
- o) dostawa narzędzi – sprzętu do bieżącego utrzymania cmentarza:
 - kosiarka jezdna do zieleni,
 - odkurzacz do liści
 - urządzenie do podcinania suchych gałęzi drzew.

[Dowód: akta kontroli str. 8-9]

8. Oględziny grobów i cmentarzy wojennych

W dniu 1 września 2025 r. w obecności pracownika realizującego kontrolowane zadanie przeprowadzono oględziny cmentarza z I wojny światowej w Kowalach Oleckich. Z przeprowadzonych oględzin sporządzono protokół.

Na podstawie przeprowadzonej wizytacji stwierdzono, że cmentarz wojenny oraz jego otoczenie były utrzymane w sposób estetyczny. Teren cmentarza bez samosiewów, utrzymany w czystości, trawa wykoszona i wygrabiona.

Cmentarz wymaga prac remontowych: odnowienia nagrobków i pomnika, uczytelnienia napisów, oczyszczenia z mchu i porostów. Prace te zostaną wykonane w związku z planowaną przez Gminę realizacją zadania pn.: „Odnowa Cmentarza wojennego z I Wojny Światowej w Kowalach Oleckich”.

[Dowód: akta kontroli str. 10-13]

9. Obowiązki informacyjne

Kwota przyznana przedmiotowym porozumieniem nie przekroczyła 50 000,00 zł, wobec tego kontrolowana jednostka nie była zobowiązana do wypełnienia obowiązku informacyjnego w zakresie strony internetowej, plakatu informacyjnego bądź tablicy informacyjnej, o którym mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowanych przez podmioty realizujące zadania finansowe lub dofinansowywane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 953, ze zm.).

W związku z tym, że nie stwierdzono nieprawidłowości i uchybień w kontrolowanym zakresie, odstępuje się od wydania zaleceń pokontrolnych.

Jednocześnie informuję, że stosownie do art. 48 ustawy o kontroli w administracji rządowej, od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI
Radostaw Król